

בנפשנו היא: אנתרופוסופים עלולים לפתח נטייה להדחיק את העולם הנפשי, הרגשי והבינאישי וכל זאת בשם "התפתחות התודעה". כך יגרמו נזק לעצמם ולזולתם ויחטיאו את ייעודם

אודי לוי

תכנים רוחיים יוצרים מטבעם צורך נפשי לשוחח ולהחליף דעות בעניינם. דרכים רבות ממליצות על פרקטיקה קולקטיבית כזאת או אחרת. התכנסות משותפת לשם ביצוע פרקטיקה רוחנית מלווה את המין האנושי גם היא, ככל שניתן להביט לאחור בזמן אל נבכי ההיסטוריה. תובנות אזוטוריות יצרו מאז ומתמיד קהילות של אנשים, שחלקן הבנה משותפת ומחויבות לדרך רוחנית.

מנהיגים ומונהגים

משחר הולדתה של האנתרופוסופיה נוצרו קבוצות של אנשים, ששמו להם למטרה להבין טוב יותר את התכנים שרודולף שטיינר ניסח. ויותר מזה: רצו ליצור מרקם חיים משותף, שבו תכנים רוחניים מיושמים בחיי הכאן והעכשיו. מטבע הדברים והאדם, בכל קבוצה של אנשים ישנן דמויות דומיננטיות, דמויות של מנהיגים. מנהיגות מבקשת מונהגים. נוכחות של יותר ממנהיג אחד, עלולה לגרום למאבקי כוחות: יצר השליטה נמהל בסמכות רוחנית. קהילות רבות, שנוסדו על בסיס של אידיאליזם אנתרופוסופי, הגיעו לסף התפוררות, אם עקב מאבקי כוחות או משום שכעבור זמן גדל דור נוסף של חברים בקהילה, וזה פיתח השקפות שלא תואמות את

← בכל שלבי התפתחות תודעתו, העלה האדם תהיות בדבר קיומו של תחום על-חושי, וגם הציע דרכים לחצות את הסף בין פה לשם. מי שהצליח לצלוח את הסף ולחזור, לרוב סיפר שמנקודת מבטו שם אנחנו כאן נראים מעט חסרי ישע; שהרי יש עולם נוסף, על-חושי, שאלינו לא נגלה. היכולת לשוחח גם היא תוצר של התודעה, של היות האדם "אני". זו לא רק יכולת, אלא גם צורך פנימי: לתקשר בפתירות ובישור, להעביר מסרים כנים ואמיתיים, אבל גם מסרים שהתודעה לא חדרה אותם לגמרי, מסרים סתמיים שאין להם ערך רגשי מעמיק, ואפילו מסרים ממוסכים, מטושטשים, מנוסחים ברשלנות, שעיקר תכליתם הצגת העצמיות באופן שבו הייתי רוצה שהזולת יראה אותי, בעיקר אם אני לא נראה בעיני הזולת כמו שהייתי רוצה להיראות. העיסוק בידע אזוטרי מעמיד את העוסק בו בתוך מרקם סבוך של בעיות. הדחף למצוא הסברים רוחניים לתהליכים ותופעות במהלך החיים האישיים והקולקטיביים עשוי לגרום להיווצרות של אמונה חזקה ובלתי ביקורתית מחד גיסא – ולחוסר בטחון באשר ליכולת להבחין בין מציאות לאשליה מאידך גיסא.

אלה של הדור הראשון. מפנה אמתי בפרשנות לאידאולוגיה רוחנית אפשרי בדרך כלל רק כאשר דור שלישי מגיע לבשלות מנהיגותית. בדומה לאינדיוידואל, גם במהלך חייה של קהילייה ניתן לזהות שלבי התפתחות ייחודיים וגם כאלה שאופייניים להתפתחות של קולקטיבים. וכשמדובר בקהיליות שמבססות את קיומן על רקע הידע האנתרופוסופי, בולט צמד המלים "נפש התודעה" – שלה יוקדשו ההגיגים הבאים.

פוטנציאל של חיי נפש

"נפש התודעה" היא איבר מאברי הנפש. היא פוטנציאל נפשי, שבעידן הנוכחי נמצא בתהליך התפתחותי אקטואלי. ואגב: אקטואלי, ולא דווקא אינטלקטואלי. בחוגים האנתרופוסופיים שכיחה הפרשנות, המייחסת לנפש התודעה

באופן פרדוקסלי, הניסיון להעדיף את "התודעה" ולהדחיק את ה"נפש", גורם בתחום הבין אישי לתוצאות הפוכות מאלה שהושמו כמטרה

תכונות של אינטליגנציה ויכולת ניתוח חשיבתית. וכפועל יוצא מכך, מי שאינו אינטליגנטי מעל לממוצע, ניחן ביכולת ניתוח ממוצעת ואינו כירורג מחשבתי, עדיין לא הגיע לשלב ההתפתחות

המבוקש; הוא לא פיתח איכויות של נפש התודעה, ומכאן שאולי גם אינו אנתרופוסוף ראוי. גישה כזאת, במידה שהיא קיימת, יש בה מן היהירות, שאינה מתאימה למונח "תודעה". והיא גם עלולה להיות בעלת השפעה בעייתית בקהיליות, ששמות להן למטרה להשתמש במימד החברתי כמאיץ להתפתחות האדם, הנפש, ונפש התודעה. באופן פרדוקסלי, הניסיון להעדיף את "התודעה" ולהדחיק את ה"נפש", גורם בתחום הבין-אישי לתוצאות הפוכות מאלה שהושמו כמטרה; לפגיעה בכבודם של אנשים ולחלוקה של קהילייה למרבדים איכותיים – וכל זאת לא על רקע אובייקטיבי, אלא על בסיס אמוציונאלי מובהק. ואילו המטרה המוצהרת – חציית הסף, כתוצאה של תהליך התפתחותי פנימי – אינה מושגת. את המושג "נפש התודעה" ניתן אולי גם להבין כפוטנציאל אנושי, לקיים תודעה בתחום חיי הנפש ולפתח אותה יותר ויותר. משמעות הדבר היא, שהתודעה מאירה את התחום האמוציונאלי. שהאדם משיג תודעה הולכת ומתרחבת באשר לחייו הרגשיים הפנימיים שלו עצמו. הוא (היא) יוצר קשר מתחזק אל חייו הפנימיים ולומד להבין ולהתמודד עם המוטיבים (הנפשיים) הפנימיים שלו עצמו. מטבע הדברים, זהו תהליך שמגביר ומחזק גם את ההבנה של הזולת. הבנה כזאת של נפש התודעה, היא בסיס מצוין לקיומה של אמפתיה בין בני האדם, לשיפור פני הקהילייה על בסיס של תודעת-נפש מוגברת.

אודי לוי, ממיסדי כפר רפאל, מנהל מוסד למעוכבי התפתחות ליד דורנאך, שוויץ.
leudor@bluewin.ch